

123. in 132.); proti koncu še berila, ki merijo na to, da se pokaže splošna gibčnost grškega jezika: Pravilo o paralelogramih z enako osnovnico in enako višino (vaja 146.); Prvi izrek o skladnosti (vaja 147.); Izgubljeni sin (vaja 148.; odlomek iz sv. pisma) in končno (vaja 150.) zadnja kitica Cesarske pesmi. Kako suhoparne so včasih baš jezikovne vadnice, ker se v posameznih stavkih često ne gleda toliko na misel kakor na porabo dotičnih slovniških oblik, a kako spretno je znal dr. Tominšek v svoji vadnici strniti strogo formalnost s praktično zanimivostjo! — Kaj dobro bo služil našim petošolcem tudi Ksenofontov slovar. Ker doslej še nimamo posebnega grškega šolskega slovarja, bo ta lična, z nazornimi slikami opremljena knjiga čitanje grškega zgodovinarja bistveno olajševala. — Ledina na našem šolskem torišču je sedaj razorana, in neutrudnemu pisatelju gre trdo zaslužena zahvala, da se je lotil tega napornega dela in pripravil pravice našega jezika tudi na tem polju do veljave.

Jos. Wester.

D. M. Domjanić: Pjesme. (Redovita izdanja »Društva hrvatskih književnika«. Knjiga druga.) U Zagrebu 1909. Cijena K 2.—

S to zbirko pesmi imamo res veselje. Kremenitost, toplo srce, blaga značajnost, nevsiljiva mehkočutnost, resno stremljenje diči pesnika v vsaki vrsti. Sedanji sodnik in doctor iuris lahko z mirno vestjo gleda tudi na svoje pesniške prvence in z zavestjo, da si je ostal zvest vsa leta svojega življenja. Potomec starega hrvaškega plemstva (rojen l. 1875.) in pravnuk nekega Adama Domjanića, ki je v začetku 18. stoletja peval tudi (latinske) pesmi, smatra on za svojo dolžnost, da kaže plemstvo v plemenitosti. V senci Horacijevega „odi profanum vulgus“ zapoje svoji ljubi, da je „bez pergamena starih i bez junačtva veljih, slavnih“ z dušo plemkinja, „jer ti se gnjušaš ko i ja od svake duševne prostote. Ti ljubiš plemstvo čiste misli i vječne bestvarne ljepote, ti mrziš svet, što znojom rukom prinosi žrtve božtvu tiela i trga smjeloj misli. kreljut i tihoj sanji krilca biela — ti mrziš svet taj ko i ja!“ In ako ljuba tudi nima srca, ima pa dušo vedro, čisto; če ga je s to dušo ljubila le en trenotek: „u grudi si mi dala sunce — i ako nemaš srca ti!“

Ta pesem je za pesnika značilnejša nego „Epilog“ k pesmim, v katerem izreka svoj „confiteor“: vedno je sanjal, mladosti ni užival, njegova mladost so te pesmi; a ni mu žal za sanje; kajti (?) „to življenje je le dnevno umiranje in naposled je vseeno, je li življenje srečno ali bedno; kad mora bit tako . . .“ Kaj še! Ko bi ne imeli lepili pesnikovih pesmi pred seboj, bi se zanašali na to resignačno pesnikovo izpoved; ker pa jih imamo in smo jih z užitkom prečitali, pa povemo pesniku na ves glas, da je njegov epilog pač prav tako utrinek, kakor je utrinek vsaka lirična pesem. Sicer je objavil pesnik (na str. 14.) poseben „Confiteor“; tu pravi kar po vrsti v vsaki kitici: „Ja ne vjerujem v tvog oka sjaj . . ., nit vjerujem u usne tvoje žar . . ., u ljubav ne vjerujem, nit vjerujem u mašte svoje sne, u život ne vjerujem taj ni smrt, al vjerujem u dalek ideal, u zadnje spoznaje duboki mir.“ In vendar: v vse to veruje, o čemer pravi, da ne veruje, kajti vsaki svoji veri stavi plemenite uvete, ki v tem bednem in zlobnem življenju res niso povsod izpolnjeni, a so vendar marsikje, če ne drugje, pa vsaj v pesnikovem srcu.

Pesnik zahteva od življenja iskrene blagosti, a jo zahteva tudi od samega sebe. Ni pa zakrknjen načelni moralist, ampak čuti človeško s človekom, a ne pripušča izbruha nelepих strasti. — V soglasju s plemenito vsebino je izklesana zunanja oblika; posebno lepi so njegovi anapesti. V nemajhno prednost mu štejem, da ni pri njem ne trohice frazarstva in v hrvaški liriki obične gostobesednosti; igračkanja

in zvončkanja pri njem ni, zato moremo tem bolj uživati. V tem oziru je podoben našemu Zupančiču; da tudi dejstveno uvaža Zupančiča, je razvidno iz citata, ki je k eni pesmi (str. 37.) vzet iz njega („Jaz sanjam maj . . .“).

Malo preveč „moški“ se nam morda vendarle zdi Domjanić in nekoliko preveč napenja strune; zato mora o priliki odjenjati; enkrat pravi n. pr. pogumno: „Ljubim te bolno, žarko ko nikad, al ljubav ne znam prosjačit i ne ću“ (str. 37.), na drugem mestu pa: „moja duša je umorna ko ptica bez zaklona svoga; željna je smieška ti sunčanog i proljeća pogleda tvoga.“ — Tako se menjavata mehkost in upornost, a nam ugaja zdaj ta, zdaj ona.

Zato recimo zaključno: pesnik nam ugaja.

Dr. Jos. Tominšek.

A. G. Matoš: Umorne priče. Zagreb 1909. Naklada Mirka Breyera. Cijena K 1'80 (poštom K 2.—).

Med hrvaškimi pisatelji provzroča Matoš pač največ hrupa; njegova bogata, a robata natura, njegova splošna izobrazba, ki obsega prav tako obsežno znanje grško-rimske kulture, kakor na pr. japonskih običajev, njegovo izkustvo po svetu, oster vpogled v gonilne sile zunanjega in notranjega življenja, vse to ga, združeno s fenomenalnim pisateljskim talentom, izbornu usposoblja za univerzalnega literata. On je izmed tistih pisateljev, ki se jim vidi, da jim besede teko spontansko iz peresa in da se jim misli porajajo sproti in se jim lahko rode, dokler teko besede, to se pravi: neprestano. Ni se mu treba mučiti z zbiranjem misli, kajti vsaka izrečena je že obenem oče prihodnje, ker ji je vedno na razpolago čudovito plodovita mati: beseda.

Taki pisatelji so izpostavljeni opasnosti, da postanejo frazerji, z besedami ali z mislimi. Prvi so potem dolgovezni in dolgočasni, drugi se kažejo vihrave ter vedoma — in zato neprijetno-duhovite. Matošu preti le druga opasnost in ni ji vedno ušel; preveč se zaveda svoje duhovitosti in preveč se naslaja ob njej. Kadar se loti modrovanja in psihičnega ali estetičnega razčesanja, se kar opaja ob svojih blestečih besedah in nezaslišanih mislih, a vse je tako bizarno, da se tudi nam zdi, kakor bi bili zamaknjeni v opojnost: mi poslušamo in se čudimo, včasih tudi občudujemo, a — ne verjamemo. Dolgočasili se pri Matošu ne bomo nikdar; kakor z brzovlakom se peljemo od zanimivosti — do zanimivosti. A pravega užitka tudi ne najdemo izlahka; kajti vsako stvar moremo le ošvrkniti s pogledom in že smo drugje; iluzij pisatelj nikakor ne pripušča: kakor Sirena nas zvabi v eno; jedva pa se oprijemlje našega srca, že nam pihne pisatelj meglo raz oči in nam pokaže kako oskodnost ali se zlobno zasmije svetu, nam ali — sebi. Ni ga torej boljšega feljtonista, nego je on!

Matoš je rojen satirik, brezobziren kritik vsega obstoječega, destruktiven talent prve vrste, pisatelj nemira in avtor velike duhovitosti, velikega duha — pa ne. — Dokazov najdejo bralci v zanimivi knjigi povsod.

Dr. Jos. Tominšek.

Лазар Костяк: Песме. У Новом Саду: Издање Матице Српске. 1909. Цена 4 К.

Začudeno gleda naše oko na to zbirko pesmi in oprezno tehta naša roka knjigo z enostavnim naslovom „Pesme“. . . . Pesmi zvené v našem ušesu obično le kot „pesmice“; zbirka pesmi mora biti, se nam zdi, „drobna“ knjižica, majčkene oblike, lepo barveno vezana in — vsaj na eni strani — z zlatom obrezana: take so obično naše „poezije“, „pesmi“ (zbrane in izbrane). Kdor hoče biti posebno originalen, si pač omisli kako prav podolgovato ali pa na široko potegnjeno obliko,